

Jaskółki przed burzą

Beata Bartecka, Kacper Wiatrak

Dokumentacja złożona do konkursu
na kuratorski projekt wystawy w Pawilonie Polskim
na 61. Międzynarodowej Wystawie Sztuki
w Wenecji w 2026 r. (fragment)

PRACA KONKURSOWA I
JASKÓŁKI PRZED BURZĄ
NA PAWILON POLSKI PREZENTOWANY
W RAMACH 61. MIĘDZYNARODOWEJ
WYSTAWY SZTUKI W WENECJI W 2026 ROKU

Osoba Kuratorska: 23ili23

OGÓLNA KONCEPCJA WYSTAWY WRAZ Z OKREŚLONYM AUTORSKIM TEMATEM PRZEWODNIM

Jaskółki przed burzą

Artysta: Kacper Wiatrak

Scenografia: Izabela Cichońska

Tylko cień może zwalczyć cień. Tylko ciemność może pokonać mrok.

Ursula Le Guin

Pamiętam, jak bawiłem się w wojnę. Budowaliśmy bazy, okopy. Idolami byli żołnierze Waffen SS – czysto wizualnie: hełmy, czołgi, broń. Reakcja dorosłych? Panika. Kara. Stygmatyzacja. Dziś częściowo to rozumiem – chodziło o ochronę przed ideologią. Ale temat został wyparty, a dziecięca wyobraźnia została z nim sama.

Piętnaście lat później. Wracając z pracowni, przechodzę przez skwer. W trawie chłopiec w pozycji strzeleckiej, pokrzykuje po ukraińsku, celuje z patyka. Obok dzieci się bawią. Gdzieś dalej trwa wojna. A one mimo wszystko się bawią, próbując odnaleźć się w tej rzeczywistości.

Zabawa pomaga dzieciom oswoić lęk i trudne emocje. Terapeutka Violet Oaklander podkreśla, że to nie tylko improwizowany teatr, ale narzędzie poznawania świata i rozładowania napięć. Gdy brakuje słów, dzieci sięgają po symbole – odgrywają sceny przemocy, tworzą światy, w których mogą eksperymentować z tym, co groźne i niepojęte. Zabawa nie powiela przemocy – opowiada ją: nadaje sens, wyznacza granice, przywraca poczucie wpływu. W tej przestrzeni możliwa staje się stopniowa przemiana doświadczenia, które wcześniej paraliżowało.

W duchu kuratorskiego tekstu Koyo Kouoh na Biennale 2026 proponujemy projekt Pawilonu Polskiego, który jest zaproszeniem do zanurzenia się w *tonację molową* – w sztukę, która nie dominuje, lecz rezonuje. To nie ucieczka od świata, ale uważne wsłuchanie się w opowieść o dzieciach, które bawią się w przemoc. Ukarane lub zignorowane zostają same ze swoim cieniem i mrokiem rzeczywistości.

Wierzmy – za Ursulą Le Guin – że by być człowiekiem zdolnym do współczucia, ale i oporu wobec zła, trzeba zejść w mrok. Trzeba pobyć z tym, co trudne. Mierzenie się z bólem nie musi odbierać nadziei – może ją przywracać. Może tworzyć przestrzeń, w której opowieść nie kończy się traumą, ale staje się początkiem innej historii.

Tak działa malarstwo Kacpra Wiatraka. Choć wywołuje niepokój i poruszenie, nie służy prowokacji ani kontrowersji. To obrazy, które nie epatują przemocą, ale ją demaskują. Ich siła w kontekście całej scenografii polega na stawianiu pytań. Inspirują do refleksji.

Widz porusza się po szarym podwórku, bez wyznaczonego kierunku, przez nieoczywiste przejścia. To przestrzeń do eksploracji. Nie wszystkie obrazy są widoczne od razu. Trzeba zajrzeć do kontenera, czasem przykłęknąć, by dostrzec scenę ukrytą w drzwiach do garażu. Wyłaniają się z szarości i przyciągają kolorem, kontrastując z surową scenerią.

Każdy obraz to osobna scena. Dzieci bawią się w przemoc. Strzelanie. Ścinają rośliny scyzorykiem, palą mrówki, wyrywają muchom skrzydełka. Odrysowują kontury ciała kredą. Odtwarzają to, co widziały i czego nie potrafią nazwać. Reagują na to, co wyczuwają w ciele, w powietrzu. Są pozostawione same, niewysłuchane.

W pewnym momencie widz może zajrzeć za ścianę i dostrzec domek – dający poczucie ciepła w kontraście do podwórka. W środku *Zabawa w Buczę*, scena w bajkowym lesie inspirowanym *Starym Faunem* Rusiñola. To przestrzeń ludobójczej zabawy dzieci – listem do dorosłych. Karabinek AK-12 – dziecięce trofeum, symbol sprawczości i pożądania. Domek, stworzony wraz z Polskim Towarzystwem Terapii Zabawą, to terapeutyczna przestrzeń konfrontacji z dziecięcą traumą.

To ostatni punkt. Widz wychodzi i może spojrzeć inaczej na dzieci bawiące się na podwórkach.

Nawet jeśli to zabawa w wojnę.

Przy wyjściu może przez QR code przekazać datek na PTTZ, które tworzy pokoje zabaw dla dzieci.

Swallows Before a Storm

Artist: Kacper Wiatrak

Scenography: Izabela Cichońska

Only shadow can fight shadow. Only darkness can defeat the dark.

Ursula Le Guin

I remember playing war games. We built bases and dug trenches. Our idols were Waffen-SS soldiers — for their helmets, tanks, guns. The adults' reaction? Panic. Punishment. Shame. Today, I understand it better — they wanted to shield us from ideology. But the subject was buried — left to us alone.

Fifteen years later. I'm walking home from the studio, crossing a small green. A boy was lying in the grass in a shooting stance, shouting in Ukrainian, aiming a stick. Other children play nearby. The war goes on. And yet they play. They play — trying to make sense of the world they got.

Play helps children to confront their fears and difficult emotions. As therapist Violet Oaklander reminds us, play is not just improvised theatre; it is a way of making sense of the world and easing inner tension. When words fall short, children turn to symbols: they act out violent scenes and build worlds to explore what threatens or confuses them. Play doesn't repeat violence — it tells its story. It gives it meaning, sets boundaries, restores a sense of agency. Within that space, transformation becomes possible — a slow reshaping of what once froze us.

In the spirit of Koyo Kouoh's curatorial vision for the 2026 Biennale, we propose a Polish Pavilion that invites immersion in a minor key in art that resonates, not dominates. This is not an escape from the world, but a deep listening. A story of children who play at violence. Punished or ignored, they're left alone with their shadow — and the world's darkness.

Following Ursula Le Guin, we believe that in order to be human in a way that allows for both compassion and resistance to evil, one must embrace the darkness. It is important to confront what is difficult. Facing pain needn't take away hope — it may restore it. It can open a space where the story doesn't end in trauma, but begins anew, as the start of another story.

This is how Kacper Wiatrak's painting works. Though it stirs unease and emotion, it is not about provocation. They don't glorify violence — they expose it. Their strength lies in the questions they raise within the set design. They invite reflection.

The viewer moves through a grey courtyard, with no clear direction, through uncertain passages. It's a space to be explored. Not every painting reveals itself at once. You peek into a container, sometimes kneel down to see a scene hidden in a garage doorway. The works emerge from the greyness, drawing you in, their colours stark against the rawness.

Each painting has its own scene. Children play at violence. Shooting. They cut plants with pocket knives, burn ants, tear wings off flies. They draw body outlines in chalk. They replay what they've seen, what they can't name. They respond to what they sense — in their bodies, in the air. They are left alone, unheard.

At a certain point, the viewer may peer behind a wall and notice a small house — offering a sense of warmth in contrast to the courtyard outside. Inside: *Play in Bucha* — a scene set in a fairytale forest, inspired by *The Old Faun* by Rusiñol. It is a space of genocidal play. A letter to the adults. An AK-12 rifle — a child's trophy – symbol of power and want. The house, created in collaboration with the Polish Association for Play Therapy (PAPT), is a therapeutic space for addressing childhood trauma.

This is the final point. The viewer exits — perhaps now seeing the children at play differently.

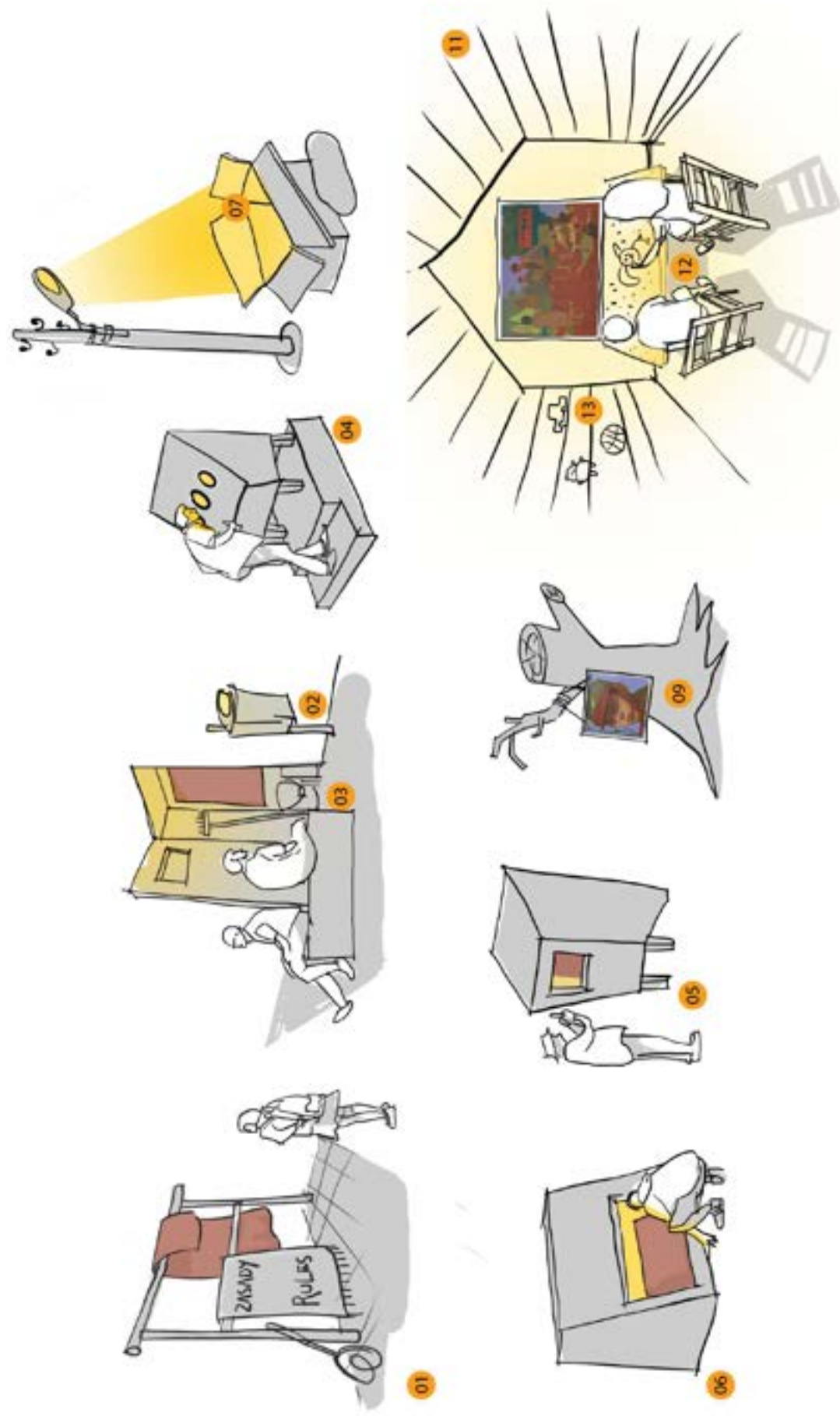
Even if they're playing at war.

At the exit, a QR code invites donations to the PAPT, supporting children's playrooms.

Legenda:

01 Trzepak z zasadami podwórka	09 Ranne drzewo	13 Półki z zabawkami
02 Miejski kosz na śmieci przy murku	10 Ławka miejska	Malarstwo Kacpra Wiatraka
03 Schowek techniczny	11 Pokój Terapeutyczny	Kierunek do refleksji i wyjścia
04 Pojemnik na butelki	12 Piaskownica Terapeutyczna	
05 Budka pocztowa		
06 Piwnica		
07 Karton		
08 Nisza w ścianie		

Legenda:

- 01 Trzepak z zasadami podwórka
- 02 Miejski kosz na śmieci przy murku
- 03 Schowek techniczny
- 04 Pojemnik na butelki

- 05 Budka pocztowa
- 06 Piwnica
- 07 Karton
- 08 Nisza w ścianie

- 09 Ranne drzewo
- 10 Ławka miejska
- 11 Pokój Terapeutyczny
- 12 Piaskownica Terapeutyczna

- 13 Półki z zabawkami
- Malarstwo Kacpra Wiatraka